

polecane przez
egzaminatorów

**pewniak
na teście**

Sofokles

Antygona

GREG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

Sofokles

Antygona

Przełożył:
Kazimierz Morawski

Autorzy opracowania:
Anna Popławska, Mirosława Muniak

Korekta:
Agnieszka Nawrot, Paulina Roszak-Niemirska, Joanna Tomasik,
Agnieszka Woźny, Weronika Widzińska, Maria Zagnińska

Ilustracje:
Hoika Mikhail, s. 7, 9, 15, 19, 25, 33, 45, 51, 57, 64;
Morphart Creation, s. 88 / Shutterstock.com

ISBN 978-83-7327-210-1

Wydanie VI rozszerzone

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

2026

Wydawnictwo GREG®
ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. 12 680 15 50
greg.pl

Księgarnia internetowa: greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Skład i łamanie:
Pracownia Register

Okładka:
Aleksandra Zimoch

Ilustracja na okładce:
Lisa S. / Shutterstock.com

Sofokles

Antygona

Autor: Sofokles

Tytuł: *Antygona*

Rodzaj literacki: dramat

Gatunek literacki: tragedia

Czas akcji: przeszłość, czas mityczny

Miejsce akcji: Teby

Bohaterowie: Antygona i Ismena – córki Edypa, Kreon – władca Teb, Hajmon – syn Kreona i narzeczoną Antygony, Chór starców tebańskich, Tyrejasz – natchniony wieszcz.

Problematyka: konflikt praw boskich z prawem ustanowionym przez ludzi; problemy związane z władzą: tyrania; konflikt: jednostka – państwo, dobro społeczeństwa – dobro obywatela

OSOBY DRAMATU

ANTYGONA, córka Edypa

ISMENA, jej siostra

CHÓR TEBAŃSKICH STARCÓW

KREON, król Teb

STRAŻNIK

HAJMON, syn Kreona

TYREZJASZ⁴, wróżbita

POŚLANIEC

EURYDYKA, żona Kreona

Rzecz dzieje się przed pałacem królewskim w Tebach.

Miejsce akcji

⁴ W innych tłumaczeniach oraz mitach bohater ten często nazywany jest Tejrezjaszem.

PROLOGOS

Antygona

- O ukochana sestro ma, Ismeno!
Czy ty nie widzisz, że z klęsk Edypowych⁵
Żadnej za życia los nam nie oszczędza?
Bo nie ma cierpień i nie ma ohydy,
[5] Nie ma niesławy i hańby, które by
Nas spośród nieszczęść pasma nie dotknęły.
Cóż bo za rozkaz znów obwieścił miastu
Ten, który teraz władzę w rękę dzierży?⁶
Czyś zasłyszała? Czy uszło twej wiedzy,
[10] Że znów wrogowie godzą w naszych miłych?

Antygona – tragizm
rodu Labdakidów

Ismena

- O Antygono, żadna wieść nie doszła
Do mnie, ni słodka, ni goryczy pełna,
Od dnia, gdy braci straciłyśmy obu,
W bratnim zabitych razem pojedynku.
[15] Odkąd tej nocy odeszły Argiwów
Hufce⁷, niczego więcej nie zaznałam
Ni ku pociesze, ni ku większej trosce.

Antygona

Lecz mnie wieść doszła, i dlatego z domu
Cię wywołałam, by rzecz ci powierzyć.

Ismena

- [20] Cóż to? Ty jakieś ciężkie ważysz słowa.

⁵ Z klęsk Edypowych – chodzi tu o klątwę ciążącą na całym rodzie Labdakidów.

⁶ Ten, który teraz władzę w rękę dzierży – Kreon, brat Jokasty.

⁷ Argiwów / Hufce – w wojskach, które Polinik sprowadził pod Teby, przeważały siły z Argos.

Wszystko mi łamie się w rękę,
Los mnie powalił, pełen burz i lęku.

Chór

Nad szczęścia błysk, co złudą mar,
Najwyższy skarb – rozumu dar.
A wyzwie ten niechybny sąd,
Kto bogów łży i wali rząd.
I ześlą oni swą zemstę i kary
Na pychę słowa w człowieku,
I w klęsk odmęcie – rozumu i miary
W późnym nauczą go wieku.

[1250]

Chór – o konieczności
respektowania
praw boskich

Krótkie opracowanie

Pewniak
na teście

to będzie na teście

Krótko o utworze

Antygona to tragedia, należąca do gatunków dramatycznych. Inspirację do jej fabuły Sofokles zaczerpnął z mitu. Wydarzenia rozgrywają się więc w mitycznej przeszłości, przed pałacem królewskim w Tebach. Zgodnie z regułami antycznego teatru czas akcji nie przekracza jednego obiegu słońca – w tym przypadku wydarzenia rozgrywają się w ciągu kilku godzin.

Pewniak
na teście

Tematem utworu jest historia **Antygony**, ostatniej z rodu Labdakidów, siostry **Ismeny**, córki Jokasty i Edypa. Po tragicznej śmierci jego męskich potomków: **Eteoklesa** i **Polinika**, w bratobójczym pojedynku podczas oblężenia Teb, Antygona walczy o prawo pochowania brata z szacunkiem i zgodnie z nakazami religijnymi. Sprzeciwia się temu jej wuj, król **Kreon**, z którego rozkazu ciało zdrajcy (Polinika) ma pozostać niepogrzebane. **Obie postacie reprezentują prawo: Antygona – boskie (nakazy tradycji i religii), władca Teb – ludzkie (stanowione przez władcę)**. Konflikt tych dwóch racji to główny temat utworu. **Chór** starców tebańskich komentuje wydarzenia.

Krótkie streszczenie

Nowy król Teb, Kreon, objąwszy władzę w mieście, postanowił uczcić uroczystym pogrzebem obrońcę ojczyzny: Eteoklesa, surowo natomiast zabronił grzebania zwłok Polinika, uznając go za zdrajcę.

Antygona, siostra zmarłego, wbrew zakazowi władcy i perswazjom drugiej siostry, Ismeny, postanowiła pogrzebać zwłoki brata. Sama nie była w stanie wykopać grobu i przenieść do niego ciała, więc dokonała symbolicznego pogrzebu, przysypując je ziemią. Została jednak spłoszona przez straż.

Przerażony Strażnik doniósł o zdarzeniu królowi, który polecił odsłonić ciało Polinika i nakazał schwytanie złoczyńcy łamiącego królewskie prawo.

Antygona przybyła znów, by posypać zwłoki brata ziemią i złożyć ofiarę. Została schwytana przez straż na gorącym uczynku i postawiona przed

w antycznym systemie wartości, rację ma Antygona. W zakończeniu dramatu Kreon sam to przyznaje. Upadek Kreona oznacza równocześnie klęskę zasad, które reprezentował. Poprzez cierpienie doszedł do prawdy, iż **człowiekowi nie wolno stawiać się ponad wolą bogów. Konflikt między Antygona a Kreonem rozgrywa się więc przede wszystkim na płaszczyźnie moralno-religijnej.**

Konflikt władzy, konflikt pokoleń

KREON	HAJMON
Kocha syna, który jest jego największą pociechą, rozpacza nad jego stratą, ma świadomość swojej winy. <i>Klnę moich myśli śmiertodajne winy, Co zatwardziły mi serce! (...) Słowo dziś moje me czyny przeklina: W samym, o! życia rozkwicie Przedwcześnie losy porwały mi syna, Mój obłęd zmiażdżył to życie.</i>	Kocha ojca, uważa go za autorytet, chętnie słucha jego rad, popiera jego decyzje. <i>Twoim ja, ojczes! Skoro mądrze radzisz, Idę ja chętnie za twoim przewodem; I żaden związek nie będzie mi droższy Ponad wskazówki z ust twoich rozumnych.</i>
Uważa, że lud powinien podporządkować się jego decyzjom jako nieodwołalnym, wydaje mu się, że sam wie najlepiej, co jest słuszne. <i>Więc lud mi wskaże, co ja mam zarządzić? (...) Sobie czy innym gwoli ja tu rządzę? (...) Czyż nie do władcy więc państwo należy?</i>	Zauważa despotyzm ojca, ceni zdanie ludu i ma świadomość jego znaczenia, docenia wagę dobrych relacji między władcą a poddanymi. <i>Bo na twój widok zdejmuję ich trwoga I słowo, ciebie rażące, zamiera. (...) Marne to państwo, co li panu służy. (...) Pięknie byś wtedy rządził... na pustyni. (...) Chcesz więc ty mówić, a drugich nie słuchać?</i>
Lęk przed utratą autorytetu powoduje, że zaczyna zachowywać się nierozsądnie i upierać przy nierozważnych decyzjach. Jest przekonany o swojej nieomyślności. <i>A więc w mym wieku mam mądrości szukać I brać nauki u tego młokosa? (...) Błądź ja strzegąc godności mej władzy?</i>	Oskarża ojca o porywczosć, pychę i upór, widzi jego wady, szczerze martwi się o konsekwencje popełnianych przez niego błędów. <i>Bo widzę, że ty z drogi zbaczasz prawej. (...) Niemal jak młodziak porywczy przemasz. (...) Nie strzeżesz [godności] – władzę pomiatając bogów.</i>

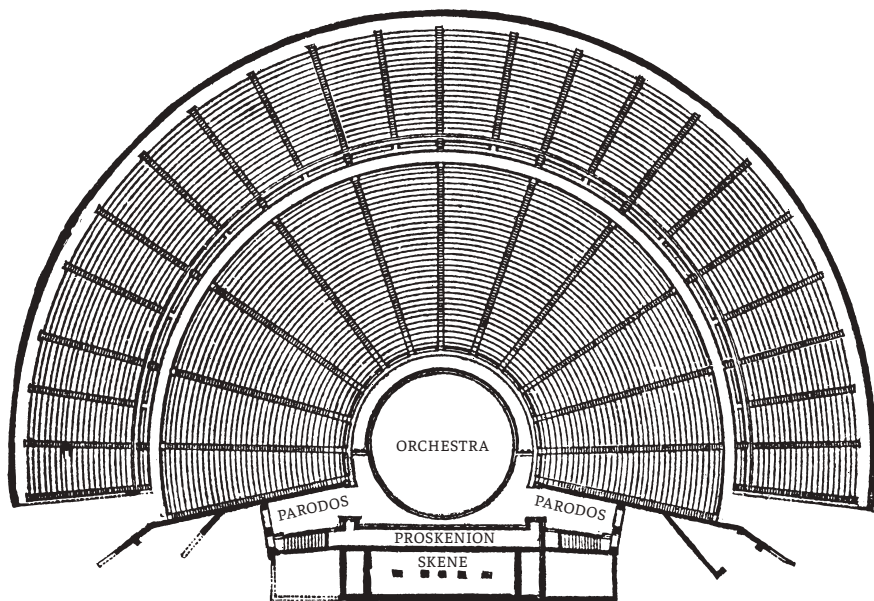

Istotę konfliktów i relacje między postaciami ilustruje poniższa tabela:

Konflikt		Postać	Postawa i relacje z innymi bohaterami
KONFLIKT TRAGICZNY	Brak zrozumienia między siostrami, kontrast charakterów i postaw, odrzucenie	Ismena siostra Antygony	Początkowo przerażona, bierna, podporządkowana królowi, ostatecznie wspiera siostrę, pragnie dzielić odpowiedzialność, lecz spotyka się z odrzuceniem.
		ANTYGONA cóрка Edypa narzeczona Hajmona	Stoi po stronie prawa boskiego i tradycji; sprzeciwia się nakazom władcy. Nad jej rodem ciąży klątwa, los bohaterki jest zdeterminowany przez fatum. Odnosi moralne zwycięstwo, broniąc swych przekonań za cenę własnego życia.
	KONFLIKT POKOLEŃ KONFLIKT WŁADZY	KREON wuj Antygony	Reprezentuje prawo ludzkie , kieruje się racją stanu i troską o autorytet monarchy. Zmiana decyzji nie jest w stanie zapobiec tragedii, bohater pozostaje samotny, przyłoczony brzemieniem winy. Między nim i Antygoną zachodzi konflikt tragiczny .
		Hajmon syn Kreona i Eurydyki narzeczony Antygony	Usiłuje wpłynąć na ojca, ukazując mu jego despotyzm i egoizm, relacja między nim a Kreonem opiera się na konflikcie pokoleń i zasad sprawowania władzy . Gdy dowiaduje się o śmierci Antygony, zabija się przy zwłokach ukochanej.
		Eurydyka żona Kreona	W rozpacz z powodu śmierci syna przeklina Kreona i popełnia samobójstwo.
Mędrzec, którego nie wysłuchano na czas		Terezjasz	Próbuje przekonać Kreona do zmiany działań, jego wróżba owocuje ostateczną decyzją o uwolnieniu Antygony, jednak nie zapobiega klęsce.

Pewniak
na teście

Bogatym **źródłem tematów tragedii była mitologia**, rzadziej wydarzenia współczesne, jak np. w utworze Ajschylosa *Persowie*. Opowieści o bogach i bohaterach ulegały w tragedii uogólnieniu, nabierały znaczeń symbolicznych. Autorzy tragedii poruszali problemy filozoficzne, dotyczące sensu życia, przeznaczenia człowieka.

Budowa teatru greckiego

Dla Ateńczyka z V w. p.n.e. **widowisko teatralne było świętem. Świętowali wszyscy, nawet niewolnicy. Uboższym ludziom udział w przedstawieniach fundowało państwo.** Z takich uroczystości lud ateński czerpał radość życia i energię do pracy.

Gatunek i budowa utworu

Antyгона to tragedia.

Tragedia (łac. *tragoedia*, z gr. τραγῳδία *tragodia*, od wyrazów τράγος *tragos* – kozioł i ᾠδή *ode* – pieśń) jest jednym z gatunków dramatycznych. Przedstawia z reguły losy wybitnych bohaterów: bóstw, członków królewskich rodów. Jej głównym tematem jest konflikt wybitnej jednostki z siłami

wyższymi – losem (fatum), prawami historii, prawami moralnymi i społecznymi. Nazywamy go konfliktem tragicznym. To sytuacja, w której bohater musi wybrać pomiędzy równie ważnymi rozwiązaniami czy stanowiskami, dlatego też z góry skazany jest na klęskę – jakiegokolwiek wyboru by nie dokonał, jego skutki tak czy inaczej będą złe. Bohater tragedii znajduje się więc w sytuacji bez wyjścia – nie może podjąć dobrej decyzji. Cokolwiek zdecyduje, los (przeznaczenie) obróci się przeciwko niemu, ponieważ każdy wybór powoduje niespełnienie ważnej roli lub konflikt z obowiązującymi normami moralnymi i społecznymi. Akcja tragedii greckich ukazywała **konflikt jej głównego bohatera z fatum**, które niweczy wszystkie jego działania, prowadząc go do zguby. Szczególnie ważnymi częściami tragedii były:

- **perypetia** – to zdarzenie zmieniające bieg akcji dramatu, **niespodziewany zwrot wydarzeń**: przybierają one niekorzystny obrót dla głównego bohatera (schwywanie Antygony);
- **katastrofa** – to bezpośrednio poprzedzająca rozwiązanie utworu **klęska głównego bohatera**, zazwyczaj jego śmierć, wynikająca z przebiegu akcji (samobójstwo Antygony w grocie).

Te zasady konstruowania utworu widać wyraźnie na przykładzie losów Antygony. Wybiera ona prawo boskie i naraża się na wyrok śmierci za nieprzestrzeganie prawa tebańskiego (ludzkiego); gdyby zaś posłuchała Kreona i podporządkowała się jego nakazowi, również czekałaby ją kara – ze strony bogów, za złamanie praw i obrządków religijnych. Podobnie Kreon – przestrzega prawa ziemskiego, jednak los karze go okrutnie za złamanie praw boskich (odmawia pogrzebu Polinikowi i trwa w uporze mimo ostrzeżeń ze strony wróżbity, którego ustami przemawiają bóstwa – jest więc winny śmierci bliskich).

Trzy najważniejsze zasady tragedii greckiej

zasada trzech jedności	• miejsca: akcja dzieje się zawsze w jednym miejscu (o innych wydarzeniach informują np. goście) • czasu: wydarzenia rozgrywają się w ciągu maksymalnie jednej doby (najczęściej cały dzień – od świtu do zmierzchu) • akcji: jednowątkowość, brak wątków pobocznych
zasada decorum (stosowności)	• styl odpowiedni do tematyki – patetyczny i wzniosły • zakaz używania języka potocznego • zakaz mieszania stylów, wplatania w akcję zabawnych scen czy dialogów • zakaz pokazywania scen krwawych – morderstwa, śmierci

SPIS TREŚCI

Od tłumacza.	5
Osoby dramatu	9
<i>Antygona</i>	11
Prologos	11
Parodos	15
Epejsodion I	17
Stasimon I	23
Epejsodion II	24
Stasimon II	34
Epejsodion III	35
Stasimon III	42
Epejsodion IV	43
Stasimon IV	47
Epejsodion V	49
Stasimon V	55
Exodos	56

KRÓTKIE OPRACOWANIE

Krótko o utworze	65
Krótkie streszczenie	65
Motywy	66

PEŁNE OPRACOWANIE

Biografia autora	69
Geneza utworu	70
Wyjaśnienie tytułu utworu	71
Czas i miejsce akcji	71
Bohaterowie utworu	72
Plan wydarzeń	72

Streszczenie szczegółowe	72
Charakterystyka głównych bohaterów	76
Antygona	76
Kreon	78
Charakterystyka pozostałych postaci	79
Ismena – siostra Antygony	79
Hajmon – syn Kreona	80
Tyrezjasz – nieomylny wróżbita	80
Chór	80
Problematyka utworu	81
Konflikt sprzecznych racji Antygony i Kreona	82
Konflikt władzy, konflikt pokoleń	84
Narodziny teatru w starożytnej Grecji	86
Epoka narodzin teatru	86
Początki teatru i narodziny dramatu	86
Forma widowiska teatralnego	87
Gatunek i budowa utworu	88
Trzy najważniejsze zasady tragedii greckiej	89
Budowa tragedii greckiej	90
Najważniejsze pojęcia związane z dramatem antycznym	91
Indeks komentarzy do tekstu	92

opracowanie
charakterystyka
problematyka

streszczenie

ważny cytat

pewniak
ucz się tego, o co zapytają!

Pewniak
na teście

lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.**

Pełne oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

ISBN 978-83-7327-210-1

9 788373 1272101 >

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl